

บทที่

2

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มี อิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร

A Study of Causal Relationship of Factors Affecting
Teaching Profession Identity of Teacher Assistant
under the Bangkok Metropolitan Administration

ชนชม ดิตถ์โกคินสกุล และ วิไลลักษณ์ ลังกา

Chonchom Ditphokinsakul and Wilailak Langka

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร

A Study of Causal Relationship of Factors Affecting
Teaching Profession Identity of Teacher Assistant under
the Bangkok Metropolitan Administration

ชนชม ดิตถ์โกคินสกุล¹ และ วิลลักษณ์ ลังกา²
Chonchom Ditphokinsakul and Wilailak Langka

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู ที่มีต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุ ด้านการถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู ที่มีต่ออัตลักษณ์

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 29 หมู่บ้านนักกีฬาแหลมทอง ถนนเทพกษิตา แขวงทับช้าง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร 10240 โทรฯ : 0616514146 email : gam.chonchom@gmail.com

² ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 โทรฯ : 0-2649-5000 email : w_langka@hotmail.com

วิชาชีพครูของครูผู้ช่วยสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้ช่วย จำนวน 510 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเส้นทางอิทธิพล ที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกลมกลืน พบว่า ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 39.50, $df=20$, $p=.006$, ค่า $GFI=0.99$, ค่า $AGFI=0.95$, $RMSEA=0.04$, $SRMR= 0.03$

2. อัตลักษณ์วิชาชีพครูได้รับอิทธิพลทางตรงเป็นบวกจากการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู และได้รับอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวกจากการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และได้รับอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวกจากเจตคติต่อวิชาชีพครูผ่านจิตวิญญาณความเป็นครู ปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งหมดรวมกันอธิบาย อัตลักษณ์วิชาชีพครู ได้ร้อยละ 76

คำสำคัญ : อัตลักษณ์วิชาชีพครู ; ครูผู้ช่วย

Abstract

This research aimed to 1) verify the consistency between the causal relationship model and the empirical evidence that followed work socialization, attitude towards teaching profession, self-perception in work, and spiritual teacher on teaching profession identity of the teacher assistant, 2) study the model of causal relationship influencing the teaching profession identity of the teacher assistant under the Bangkok Metropolitan Administration. The sample group was 510 teacher assistants under the Bangkok Metropolitan Administration selected by multi-stage random sampling. The research tool was the questionnaire about work socialization, attitude towards teach-

ing profession, self-perception in work, teacher spirituality, and teaching profession identity. The data collected were analyzed using Structural Equation Modeling Analysis.

The research results indicated as follows:

1) The causal relationship of factors affecting the teaching profession identity in empirical information was consistent. Chi-square (χ^2) was 39.50, $df=20$, $p=.006$, $GFI=0.99$, $AGFI=0.95$, $RMSEA=0.04$, $SRMR= 0.03$

2) Teaching profession identity received positive direct influence from the self-perception in work and spiritual teacher, while it had positive indirect influence from work socialization via self-perception in work. Moreover, teaching profession identity received positive indirect influence from attitude towards teaching profession through spiritual teacher. All causal factors enables to explain teaching profession identity 76%.

Keywords : teaching profession identity; teacher assistant; Structural Equation Modeling Analysis

บทนำ

ครู เป็นบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ การอบรมขัดเกลาให้แก่ศิษย์และมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองและป้องกันเยาวชนของชาติ การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรัก ความศรัทธา และรับรู้บทบาทในวิชาชีพของตนเองจนหล่อหลอมให้เกิดเป็นอัตลักษณ์วิชาชีพครูนั่น ช่วยก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ทั้งช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต และการทำงานของครู ทำให้ครูมีสมรรถนะในการสอน มีความรอบรู้ในทางวิชาการและวิชาชีพมากขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับปรุงแก้ไข ปัญหาและข้อบกพร่องของตนเองได้ (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550 : 32) ซึ่งการที่จะพัฒนาครูได้ตรงตามเป้าประสงค์และมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น เราควรทราบถึงเป้าประสงค์ที่ต้องการให้ครูเป็นนั่นคืออัตลักษณ์วิชาชีพครู ที่เป็นลักษณะเฉพาะตนของผู้ประกอบ

วิชาชีพครู เป็นลักษณะของครุมืออาชีพ เป็นเครื่องหมายที่ชี้ให้เห็นความเป็นวิชาชีพชั้นสูง หรือคุณลักษณะที่ดีของครูอันเป็นที่ต้องการของสังคม ที่ครูต้องมีความรักและความเมตตาต่อศิษย์ เสียสละ หมั่นเพียรศึกษา ปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ เอาใจใส่ต่อศิษย์ทุกคน เป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ เพื่อให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นแบบอย่างที่ดี มีจรรยาบรรณ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รักความยุติธรรม ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน มีอุดมการณ์ยึดมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 7) เพราะครูเป็นแม่พิมพ์ของชาติ เป็นบ่อหลอมที่สำคัญที่จะผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพ

ครูผู้ช่วย เป็นกลุ่มที่ควรมีการพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพครูอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นตำแหน่งเริ่มต้นของข้าราชการครู มีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ต้องเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย การพัฒนาครู ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีการประเมิน ครูผู้ช่วยในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม เป็นกระบวนการในการบริหารงานบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งครูตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 56 ในทุก 3 เดือน จำนวน 8 ครั้ง ตลอดระยะเวลา 2 ปี เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและบุคลิกลักษณะในการปฏิบัติวิชาชีพ ทั้งการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ที่เหมาะสมกับวิชาชีพครูตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเป็นมืออาชีพและอัตลักษณ์วิชาชีพครูในลำดับต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 161)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์วิชาชีพครู พบว่า มีการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กลุ่มแฝงอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพครู โดยกมลวรรณ พลับจิ้น (2557 : 164-176) ได้ตรวจสอบความตรงหรือความสอดคล้องของโมเดล อัตลักษณ์เชิงวิชาชีพครูของครูไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 26

ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรู้ในการประกอบวิชาชีพครู องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการประกอบวิชาชีพครู และองค์ประกอบที่ 3 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่ครูสภาได้กำหนดไว้ (ครูสภา, 2548 : 41-46) คือ หมวด 1 มาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ หมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน และหมวด 3 จรรยาบรรณของวิชาชีพ ผลงานการวิจัยดังกล่าวทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา อັตลักษณ์วิชาชีพครู แต่ย้งขาดสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่ออັตลักษณ์วิชาชีพครูซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำมาช่วยพัฒนาอັตลักษณ์วิชาชีพครูได้ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าจาก ทฤษฎีเอกลักษณ์ของบุคคลของ Sheldon Striker (1968 อ้างถึงใน วรรณะ บรรจง, 2554 : 2-73) การที่บุคคลจะเกิดอັตลักษณ์ได้นั้นเกิดจากการที่บุคคล มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในเครือข่ายทางสังคมที่บุคคลจะซึมซับแนวคิด เจตคติ ค่านิยม พฤติกรรมทางสังคมแล้วไปปรับ ให้เข้ากับตนเองและยอมรับตนเองเพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามบทบาท ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่ออັตลักษณ์วิชาชีพครู คือ การถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ โดยอ้างอิงจาก ผลการศึกษาเรื่องปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู ที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์วิชาชีพและพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูแนะแนวของ สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ (2545 : 143-146) และเจตคติต่อวิชาชีพครู จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าเจตคติส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ก่อให้เกิดความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม นอกจากนี้ยังหลอมรวมกับประสบการณ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน จิตวิญญาณและอັตลักษณ์ได้ตามแนวคิดของแบนดูรา (1997 อ้างถึงใน นาฎวดี จำปาดี, 2554 : 18-19) และวรรณดี แสงประทีปทอง (2544 : 8) ที่กล่าวว่าเจตคติเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคลทำให้เกิดรูปแบบที่เป็นตัวเองหรืออັตลักษณ์เฉพาะตนและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การวิจัยในครั้งนี้ จึงมีความมุ่งหวังในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่ออັตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร เพราะการที่ครูรับรู้บทบาทของตนเองว่าตนคือใครและมีหน้าที่อย่างไรนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งและจะต้องดำเนินการแก้ไข พัฒนา และส่งเสริมอັตลักษณ์ครู ให้ครูเป็นครูที่มีคุณภาพ เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนอย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู ที่มีต่อ อัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการถ่ายทอดทางสังคมในองค์การ เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู ที่มีต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของ ครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์วิชาชีพครู

Brad Olsen (2008 : 5) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์วิชาชีพครูไว้ว่า อัตลักษณ์วิชาชีพครู เป็นกรอบการวิเคราะห์ที่ได้ดึงความสนใจไปแบบองค์รวม พลวัต ธรรมชาติอยู่ใน การพัฒนาครู อัตลักษณ์วิชาชีพครูเป็นกรอบการวิเคราะห์ ที่มีประโยชน์ เพราะถือว่า ครูเป็นบุคคลที่ทั้งอยู่ในและระหว่างบริบททางสังคมอย่างต่อเนื่อง ครูสร้างมุมมอง ของตัวเองในความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ลักษณะการทำงานเพื่อการอาชีพและ วัฒนธรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนที่ สามารถนำมาใช้โดยนักรการศึกษา ครู และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาอาชีพที่จะทำ ให้มองเห็นสิ่งต่างๆ แบบองค์รวมในกรอบการของการพัฒนาครูในการปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 7) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ วิชาชีพครูไว้ว่าลักษณะของครูมืออาชีพ หมายถึง เครื่องหมายที่ชี้ให้เห็นความเป็น วิชาชีพชั้นสูง หรือคุณลักษณะที่ดีของครูอันเป็นที่ต้องการของสังคม ที่ครูต้องมีความ รักและความเมตตาต่อศิษย์ เสียสละ หมั่นเพียรศึกษา ปรับปรุงวิธีการสอน เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เอาใจใส่ต่อศิษย์ทุกคน เป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ เพื่อให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีมีจรรยาบรรณ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รักความยุติธรรม ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน มีอุดมการณ์ ยึดมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง

กมลวรรณ พลับจิ้น (2557 : 5) ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์วิชาชีพครูไว้ว่า อัตลักษณ์วิชาชีพครู หมายถึง คุณลักษณะ บทบาทเฉพาะของผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู ที่เป็นลักษณะเด่นแตกต่างจากผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ในการแสดงออกเพื่อติดต่อกับสัมพันธ์กับผู้บริหาร เพื่อนครู และผู้เรียนในโรงเรียน

จากความหมายของอัตลักษณ์วิชาชีพครูดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า อัตลักษณ์วิชาชีพครู หมายถึง เครื่องหมายที่ชี้ให้เห็นความเป็นวิชาชีพชั้นสูง หรือ คุณลักษณะและบทบาทเฉพาะของผู้ประกอบวิชาชีพครู อันเป็นที่ต้องการของสังคม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากผู้ประกอบวิชาชีพอื่น

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครู

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครู ได้แก่ ทฤษฎีเอกลักษณ์ของบุคคลของ Sheldon Striker (1968 อ้างถึงใน วรรณะ บรรจง, 2554 : 72-73) ซึ่งทฤษฎีนี้ได้อธิบายตัวตนของบุคคลในมิติความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์กับพฤติกรรมของบุคคล โดยดูที่สาเหตุและผลของเอกลักษณ์ที่ได้เชื่อมโยงหน่วยวิเคราะห์ต่างระดับเข้าด้วยกัน คือ ระดับจุลภาค และระดับมหภาค ซึ่งในระดับจุลภาคอธิบายถึง โครงสร้างของตัวตนในมิติของความเด่นของเอกลักษณ์ (Identity salience) โดยที่ตัวตนประกอบด้วยชุดของเอกลักษณ์ ที่ถูกจัดวางในรูปของความเข้มที่ลดหลั่นกันตามลำดับของ ความเด่น เอกลักษณ์ด้านต่างๆ (identity salience hierarchy) ส่วนในระดับโครงสร้างทางสังคม ได้มองในมิติของความยึดมั่นผูกพันในบทบาท (commitment to role) ที่สะท้อนจากโครงสร้างทางสังคมเข้าสู่ความเด่นของเอกลักษณ์และความเด่นของเอกลักษณ์สะท้อนไปสู่พฤติกรรมทางเลือกบทบาท (role choice behavior) ของบุคคล ซึ่งการแสดงพฤติกรรมตามบทบาทที่เหมาะสมของบุคคลเกิดจากตำแหน่งทางสังคมของบุคคลนั้น นั่นแสดงว่า ความเด่นของเอกลักษณ์เป็นตัวเชื่อมระหว่างความยึดมั่นผูกพันในบทบาทกับพฤติกรรมตามบทบาทของบุคคล

สไตร์เกอร์ได้อธิบายองค์ประกอบของทฤษฎีเอกลักษณ์ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความยึดมั่นผูกพันในบทบาท (commitment) การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อนนั้น บุคคลกระทำได้โดยอาศัย

ตำแหน่งทางสังคมและการปฏิบัติตนตามบทบาท ในการแสดงพฤติกรรมตามบทบาท ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งนั้น บุคคลจะแสดงเอกลักษณ์เฉพาะเรื่องนั้นออกมาซึ่งจะทำให้บุคคลมีความผูกพันที่จะเป็นบุคคลแบบนั้น เพื่อธำรงความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อเขา และบุคคลจะมีความพยายามมากในการที่จะธำรงรักษาการรับรู้เชิงประเมินค่า ที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของตนเอาไว้ ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เราสามารถคาดหมายพฤติกรรมของบุคคลได้จากความยึดมั่นผูกพันในบทบาท

2. ความเด่นของเอกลักษณ์ (identity salience) เป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ของบุคคลซึ่งเกิดจากการที่บุคคลรับรู้และยอมรับตำแหน่งในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกจัดเรียงตามความเด่นที่บุคคลให้ความสำคัญ และจะมีเพียงเอกลักษณ์เดียวที่ถูกกำหนดให้แสดงเหนือเอกลักษณ์อื่นๆ ตามโอกาส หรือสถานการณ์ที่สังคมกำหนดตำแหน่งให้เพื่อทำหน้าที่ในสถานการณ์นั้นๆ อย่างเหมาะสม จึงทำให้ความเด่นของเอกลักษณ์มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการทำนายพฤติกรรมตามบทบาทของบุคคลได้อย่างชัดเจนตามสถานการณ์อย่างมีความหมายนั้น และบุคคลจึงใช้เอกลักษณ์เพื่อประโยชน์ของตนเอง

3. พฤติกรรมการเลือกบทบาท (role choice behavior) พฤติกรรมการเลือกบทบาทเป็นผลลัพธ์ของความเด่นของเอกลักษณ์ของบุคคล เพราะบุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามการจัดลำดับของความเด่นของเอกลักษณ์ในสถานการณ์หนึ่งๆ โดยบุคคลจะประเมินตนเองและบุคคลอื่นที่สำคัญ (significant others) แล้วจึงจะแสดงพฤติกรรมออกมา กระบวนการประเมินนี้จะสะท้อนถึงคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับบทบาทเฉพาะของบุคคลโดยการปฏิบัติตามบทบาท จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญกับความเด่นของเอกลักษณ์ การที่จะทราบว่าบุคคลมีเอกลักษณ์ใดเด่นตามลำดับนั้น สามารถดูที่ผลสะท้อนหรือการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าเอกลักษณ์ของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนจากความเด่นของเอกลักษณ์ไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทและการที่บุคคลจะมีเอกลักษณ์นั้นเกิดจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในเครือข่ายทางสังคมที่บุคคลจะซึมซับแนวคิดเจตคติ ค่านิยม พฤติกรรมทางสังคม แล้วไปปรับให้เข้ากับตนเองและยอมรับตนเองในการเป็นคนแบบนั้น เพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทต่อไป

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครู สามารถสรุปได้ว่า การที่บุคคล มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในเครือข่ายของสังคมทำให้บุคคล ชิมชับแนวคิด เจตคติ ค่านิยม พฤติกรรมทางสังคม แล้วไปปรับให้เข้ากับตนเองและ ยอมรับตนเองในการเป็นคนแบบนั้น เพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามบทบาท เกิด ความยึดมั่นผูกพันในบทบาทและเอกลักษณ์ สังคมเป็นตัวก่อให้เกิดตัวตนและตัวตน เป็นตัวก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม และสนับสนุนด้วยแนวคิดการถ่ายทอดทั้งแบบ ทางตรงและแบบทางอ้อมทำให้บุคคลได้เรียนรู้ และเกิดการชิมชับไว้เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการกำหนดกรอบแนวคิดและการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องเหมาะสมตามความ คาดหวังของสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่และทำให้บุคคลพัฒนาเป็นบุคลิกภาพของ ตนเอง ในที่นี้ ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์วิชาชีพครู ได้แก่ การถ่ายทอด ทางสังคมในองค์การ เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเอง และจิต วิญญาณความเป็นครู

3. งานวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์วิชาชีพครูทั้งในและต่างประเทศ

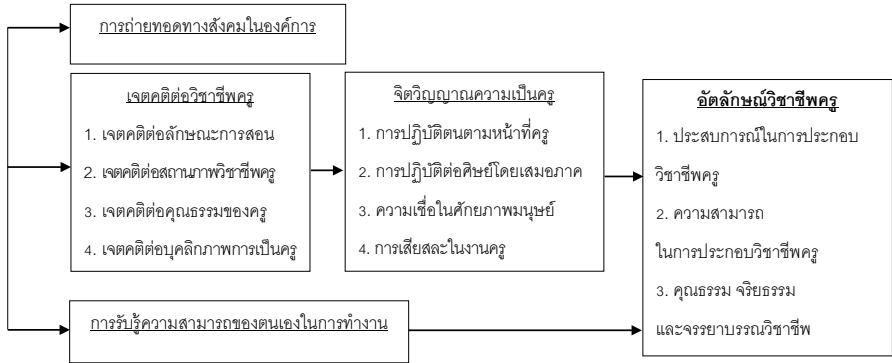
ในการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์วิชาชีพครู พบว่า มีการศึกษาในด้าน องค์ประกอบของอัตลักษณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น Predrag Zivkovic (2013 : 150-156) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ และ อัตลักษณ์ความเป็นครูมืออาชีพ: การประเมินตนเองในสาธารณรัฐเซอร์เบีย ผลที่ได้ จากการทดสอบเชิงประจักษ์ของความพร้อมของครูผู้สอนสำหรับการพัฒนาอาชีพ โดยใช้ RPD (ความพร้อมในการพัฒนาด้านอาชีพ) อัตลักษณ์ของครูถูกวัดโดยใช้แบบ วัดจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูจำนวน 321 คน ในสาธารณรัฐเซอร์เบีย คะแนน 67.43 ได้กำหนดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมทั่วไปของการพัฒนาอาชีพ ความสัมพันธ์กับ ปัจจัยที่เป็นตัวตนของครูที่ได้รับเป็นสถิติที่มีนัยสำคัญ ($R > 0.61$) ครูเห็นการพัฒนา อาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญด้วยตัวเองเป็นครั้งแรกของทั้งหมด และความทันสมัยของการ ทำงานในการสอนและพวกเขามีแนวโน้มที่จะสละความคิดริเริ่มในการพัฒนาตัวเอง เป็นมืออาชีพมากกว่าที่จะควบคุมโดยแรงจูงใจภายนอก นอกจากนี้ยังสามารถแบ่ง องค์ประกอบอัตลักษณ์วิชาชีพครูออกได้เป็น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การปฏิบัติ การสอน โรงเรียนและอาชีพ การพัฒนานักเรียน การพัฒนาตนเอง ความพึงพอใจในงาน ความมุ่งมั่นในบทบาท และบทบาทที่คาดหวัง

นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของอัตลักษณ์วิชาชีพครูในประเทศ พบว่า มีการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กลุ่มแฝงอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพครู โดย กมลวรรณ พลับจิ้น (2557: 164-176) ได้ทำการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์เชิงวิชาชีพครูและพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยโดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ดีของครู บุรณการร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ของอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อเสนับสนุนและคำแนะนำเพิ่มเติมที่ได้มาใช้ในการพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบและตัวบ่งชี้อัตลักษณ์เชิงวิชาชีพครู ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์กลุ่มแฝงของอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพของครูไทย โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 800 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความตรงหรือความสอดคล้องของโมเดลอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพครูของครูไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 26 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรู้ในการประกอบวิชาชีพครู องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการประกอบวิชาชีพครู และองค์ประกอบที่ 3 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

จากการศึกษาองค์ประกอบของอัตลักษณ์วิชาชีพครู สรุปได้ว่า อัตลักษณ์แห่งตนสามารถแบ่งออกได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพครู ความสามารถในการประกอบวิชาชีพครู และคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. อัตลักษณ์วิชาชีพครูได้รับอิทธิพลทางตรงจากการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากเจตคติต่อวิชาชีพครูผ่านจิตวิญญาณความเป็นครู

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอน ตำแหน่งครูผู้ช่วย ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 1,216 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอน ตำแหน่งครูผู้ช่วย ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 510 คน

ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Hair และคณะ (2010 อ้างถึงใน กมลวรรณ พลับจิ้น, 2557: 59)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และคำถามเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการทำงาน จิตวิญญาณความเป็นครู และอัตลักษณ์วิชาชีพครู มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมในแต่ละตอนอยู่ระหว่าง 0.23-0.85 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามแต่ละตอนโดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.952, 0.936, 0.979, 0.926 และ 0.990 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 510 คน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งมีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้ง 510 ตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน 510 ฉบับ โดยวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงโครงสร้างเส้นทางอิทธิพลค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL)

ผลการวิจัย

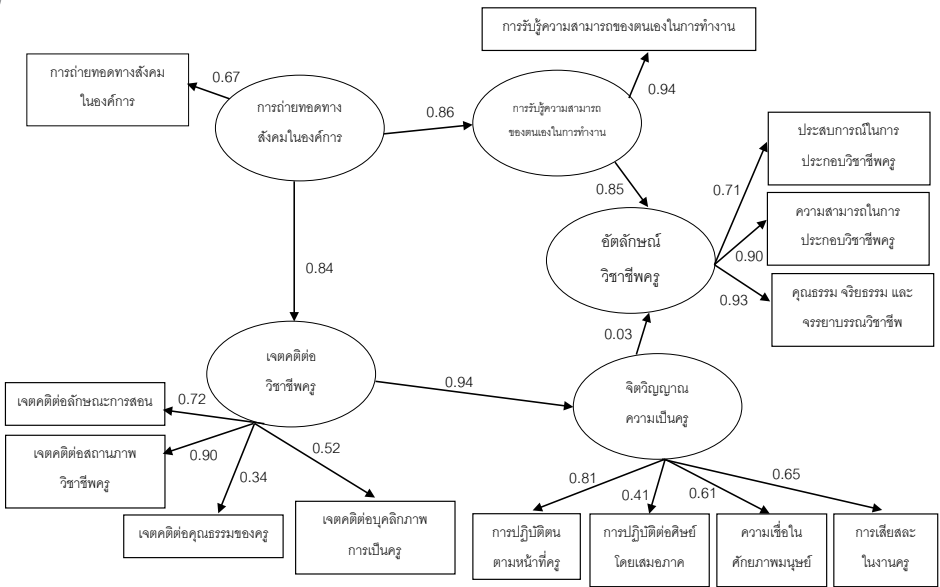
1. ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครู ของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสัมบูรณ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 39.50, $df=20$ ($p=.006$), ค่า GFI=0.99, ค่า

AGFI=0.95, RMSEA=0.04, SRMR=0.03 ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า CFI=1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่นๆ ยังชี้ให้เห็นว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปว่า โมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครู ของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยเชิงสาเหตุ	ปัจจัยผล											
	เจตคติต่อวิชาชีพครู			การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน			จิตวิญญาณความเป็นครู			อัตลักษณ์วิชาชีพครู		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร	0.84	-	0.84	0.86	-	0.86	-	0.79	0.79	-	0.75	0.75
เจตคติต่อวิชาชีพครู	-	-	-	-	-	-	0.94	-	0.94	-	0.03	0.03
การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.85	-	0.85
จิตวิญญาณความเป็นครู	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.03	-	0.03
	0.71			0.73			0.88			0.76		

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 1 พบว่า อัตลักษณ์วิชาชีพครู มีอิทธิพลทางตรงเป็นบวกจากการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.85 และ 0.03 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครูส่งผลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครู นอกจากนี้ อัตลักษณ์วิชาชีพครู ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวกจากการถ่ายทอดทางสังคม ในองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.75 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวกจากเจตคติต่อวิชาชีพครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.03 และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูมากที่สุด คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมสูงสุดเท่ากับ 0.85 รองลงมาคือ การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร เจตคติต่อวิชาชีพครู จิตวิญญาณความเป็นครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.75 0.03 และ 0.03 ตามลำดับ นอกจากนี้สามารถพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้ดังนี้

อิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อเจตคติต่อวิชาชีพครู พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู ได้รับอิทธิพลทางตรงเป็นบวกจากการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.84

อิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการทำงาน ได้รับอิทธิพลทางตรงเป็นบวกจากการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.86

อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครู ได้รับอิทธิพลทางตรงเป็นบวกจากเจตคติต่อวิชาชีพครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.94 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวกจากการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.79

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ พบว่า การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร เจตคติต่อวิชาชีพครู การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู สามารถร่วมกันอธิบายอัตลักษณ์วิชาชีพครู ได้ร้อยละ 76 (=0.76) การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร สามารถอธิบาย เจตคติต่อวิชาชีพครู ได้ร้อยละ 71 (=0.71) การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร สามารถอธิบายการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน ได้ร้อยละ 73 (=0.73) นอกจากนี้ การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร และเจตคติต่อวิชาชีพครู สามารถร่วมกันอธิบายจิตวิญญาณความเป็นครู ได้ร้อยละ 88 (=0.88)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลรวมของของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานครแล้ว พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีค่าอิทธิพลรวมสูงสุดจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการทำงาน 2) การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร และ 3) เจตคติต่อวิชาชีพครู และ 4) จิตวิญญาณความเป็นครู ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลมากที่สุดไปย้งน้อยที่สุดเป็นรายปัจจัย พบว่า

การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน มีอิทธิพลทางตรงต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร รวมเท่ากับ 0.85 ซึ่งเป็นค่าสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะ การที่ครูผู้ช่วยรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รู้ว่าตนเองต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง ส่งผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพครู ครูผู้ช่วยต้องตระหนัก ในตนเองก่อนว่ามีความสามารถเพียงใด มีความสามารถอย่างไรในการที่จะเป็นครูที่ดีได้ เมื่อครูผู้ช่วยรับรู้ว่าคุณเอง มีความสามารถในการทำงานมาก ก็จะสามารถทำงานได้อย่างมั่นใจ เชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำงานออกมาได้ดี ถ้าครูผู้ช่วยรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการทำงานน้อย ยังไม่เพียงพอ ก็จะต้องฝึก พัฒนา ปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น เกิดเป็นอัตลักษณ์ต่อไป ทั้งนี้ การที่บุคคลพิจารณาตัดสินความสามารถของตนต่อการจัดการและกระทำพฤติกรรมบางอย่างให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจแสดงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความพยายามที่จะกระทำในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญให้เป็นไปตาม ที่คาดหวังไว้ เมื่อเกิดความมั่นใจและกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องก็จะก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ในการทำงานของตนเอง สอดคล้องกับ กิรดา พุ่มพงษ์ (2551 : 6) ที่ได้สรุปความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองไว้ว่า การที่บุคคลพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับความสามารถในตนเองว่า ตนมีความสามารถที่จะจัดการและกระทำพฤติกรรมบางอย่างให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งการรับรู้ความสามารถในตนเองนี้ จะมีอิทธิพลต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเลือกกระทำกิจกรรมต่างๆ และความพยายามที่จะกระทำในกิจกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ แบนดูรา (1997 อ้างถึงใน นาฎวดี จำปาดี, 2554 : 13) ที่กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถของตนว่าส่งผลต่อรูปแบบความคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ ในการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของแต่ละบุคคลอีกด้วย

การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กรการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร รวมเท่ากับ 0.75 แสดงให้เห็นว่า การถ่ายทอดทางสังคมขององค์กรมีส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร การถ่ายทอดทางสังคมขององค์กรนี้ เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและวัฒนธรรมองค์กร มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการเรียนรู้

ปรับตัว การสื่อสารติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ทั้งในด้านทักษะในการทำงาน เจตคติ พฤติกรรมตามบทบาทในองค์กรอย่างต่อเนื่องทำให้ได้มาซึ่งเจตคติ พฤติกรรม และความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในองค์กร นำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เจตคติ พฤติกรรมการทำงาน รวมถึงภาพลักษณ์ของตนเอง ก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ วิชาชีพของตนเอง การที่ครูผู้ช่วยได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กรจาก เพื่อน ครู ครูรุ่นพี่ รุ่นน้อง และผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนช่วยก่อให้เกิดอัตลักษณ์ความเป็น ตัวตนของครูผู้ช่วย ครูผู้ช่วยจะดูครูรุ่นพี่ และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้นแบบในการ ทำงาน ในการปฏิบัติตนตาม สอดคล้องกับกฤษฎีดา กรมเวช (2555 : 7) ที่ได้กล่าวถึง การถ่ายทอดทางสังคมขององค์กรไว้ว่า เป็นกระบวนการที่พนักงานได้เรียนรู้ทักษะ ในการทำงาน ทักษะคติ พฤติกรรมตามบทบาทในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมการทำงาน รวมถึงภาพลักษณ์ของตนเอง และยังสอดคล้องกับ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ และ ญัฐพงษ์ ธรรมรักษาสิทธิ์ (2558 : 195-196) ที่กล่าวถึง การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพไว้ว่า เป็นกระบวนการของ การถ่ายทอดทางสังคมที่มีความสำคัญต่อบุคคล และสังคม สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพ และคุณลักษณะของคนหรือทุนทางสังคมที่ต้องการในวิชาชีพ และเป็นความคาดหวัง ของสังคม ที่ต้องการเห็นความเป็นมืออาชีพและความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพ ในอนาคตข้างหน้าด้วย

เจตคติต่อวิชาชีพครู มีอิทธิพลทางอ้อมต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร รวมเท่ากับ 0.03 การที่เจตคติต่อวิชาชีพครูส่งผลต่ออัตลักษณ์ วิชาชีพครูของครูผู้ช่วยน้อย อาจเป็นเพราะครูผู้ช่วยยังไม่ก่อให้เกิดความชอบ ความเชื่อ หรือความศรัทธาในวิชาชีพครูมากนัก เนื่องจากยังมีประสบการณ์การเป็นครูในระยะ เวลาไม่นาน เนื่องจากเจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความชอบ ความเชื่อ ความศรัทธา อันเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่จะนำมาใช้เป็น เกณฑ์ในการประเมินสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพครู ก่อให้เกิดแนวโน้ม ที่จะแสดง พฤติกรรมต่อวิชาชีพครูทั้งทางบวกและทางลบ เมื่อมีเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพครูก็ จะส่งผลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูในการเป็นครูที่ดีตามความชอบ ความเชื่อ ความ ศรัทธาของตนเอง สอดคล้องกับ สมเกียรติ ทานอก (2552 : 9) ที่กล่าวถึงเจตคติต่อ วิชาชีพครูไว้ว่าเป็นอารมณ์ความรู้สึกและแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อวิชาชีพครู

ที่อาจไปในทางที่ตี ขัดแย้ง หรือเป็นกลางซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ และสอดคล้องกับ นิตยา กัณณิกภรณ์ (2553 : 72) ที่ได้กล่าวถึงเจตคติต่อวิชาชีพครูไว้ว่า เป็นความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ความศรัทธาหรือความเชื่อของบุคคลที่มีต่อวิชาชีพครู อันเกิดจากประสบการณ์ ของแต่ละบุคคลที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพครู ซึ่งทำให้พร้อมในการที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาทั้งทางบวกและทางลบ

จิตวิญญาณความเป็นครู มีอิทธิพลทางตรงต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วย สังกัดกรุงเทพมหานคร รวมเท่ากับ 0.03 การที่ครูผู้ช่วยจะมีจิตวิญญาณความเป็นครูเกิดขึ้นได้ ต้องเกิดจากความรักและความศรัทธาในวิชาชีพจริงๆ ก่อน ทั้งนี้ ครูผู้ช่วยได้รับการปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูจากการเรียน และการได้ผ่านประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งจากการฝึกสอนและการปฏิบัติงานในโรงเรียนจริง จิตวิญญาณความเป็นครูมีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์วิชาชีพครู การที่จิตวิญญาณความเป็นครูส่งผลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูของครูผู้ช่วยน้อย อาจเป็นเพราะครูผู้ช่วยในกลุ่มนี้ยังมีประสบการณ์การเป็นครูในระยะเวลายังไม่นาน ยังไม่เกิดการหล่อหลอมให้เห็นคุณค่าของบทบาทหน้าที่ความเป็นครูและความศรัทธาในวิชาชีพมากนัก ยังคงอยู่ในช่วงการพัฒนาสู่ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู สอดคล้องกับ การสำรวจของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ที่พบว่า ครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณ ซึ่งปัจจัยที่ถูกรังและเป็นอุปสรรคในการทำงานของครูมีทั้งปัจจัยที่มาจากตัวครูผู้สอนเองและปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบ (สายสะพาย, 2556) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554 : 55-64) ที่กล่าวถึงช่วงการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูว่า เป็นระยะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิต และพฤติกรรมจากการทำงานในอาชีพครูไปสู่สภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เกิดสภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูขึ้นภายในตัวบุคคล แสดงให้เห็นถึงความหมายของ “การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู” ซึ่งประกอบด้วยการที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในความเป็นครู ปฏิบัติตนอยู่บนวิถีแห่งความเป็นครู มีเป้าหมาย ในการทำงานเพื่อเด็ก และปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมในองค์กร การเจตคติต่อวิชาชีพ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และจิตวิญญาณความเป็นครู มีอิทธิพลทางบวกต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครู หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพครูโดยเน้นการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน ส่งเสริมการถ่ายทอดทางสังคมในองค์กรโดยครูในโรงเรียน และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเจตคติต่อวิชาชีพครู และจิตวิญญาณความเป็นครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์วิชาชีพครูในมิติอื่นๆ เช่น ความยึดมั่นผูกพันในบทบาทความเป็นครู ความมุ่งมั่นในงาน และการพัฒนาตนเองตามวิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ พลับจิ้น. (2557). การวิเคราะห์กลุ่มแม่อัตลักษณ์เชิงวิชาชีพครู. (14 สิงหาคม 2557) สืบค้นจาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/20418>.
- กิริดา พุ่มพงษ์. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถในตนเอง คุณลักษณะงานความพึงพอใจในงานกับผลการปฏิบัติงานของลูกจ้าง คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (16 ตุลาคม 2558) สืบค้นจาก http://library.cmu.ac.th/digital_collection/etheses/detail.php?id=19543&word=.
- กุลธิดา กรมเวช. (2555). การวิจัยเพื่อพัฒนาแบบวัดการถ่ายทอดทางสังคมขององค์กร. (14 ตุลาคม 2558) สืบค้นจาก <http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2555/b175448.pdf>.
- ครูสภา. (2548). ข้อบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ. (13 กันยายน 2557) สืบค้นจาก www.northbkk.ac.th/ps/file/ข้อบังคับครูสภา%20ปี%202548.pdf.

- ฐาศุภกร์ จันประเสริฐ และ ณัฐพงษ์ ธรรมรักษาสิทธิ. (2558). การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ : กระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพในชีวิตการทำงาน. (15 ตุลาคม 2557) สืบค้นจาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/29907/25754>.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2554). ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. (15 ตุลาคม 2557) สืบค้นจาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/download/812/669>.
- นาฎวดี จำปาดี. (2554). การรับรู้ความสามารถของตนเอง รูปแบบความคิดสร้างสรรค์ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรม : กรณีศึกษาบริษัทผู้ให้บริการค่าปรึกษาและพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์แห่งหนึ่ง. (15 ตุลาคม 2558) สืบค้นจาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/lib/1034/>.
- นิตยา กัณณิกาภรณ์. (2553). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร. (15 ตุลาคม 2558) สืบค้นจาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ed_Re_Sta/Nittaya_K.pdf.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). ความเป็นครู (Self actualization for teacher). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2544). เจตคติ : แนวคิด วิธีการวัดและมาตรฐานวัด. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณะ บรรจง. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของเอกลักษณ์นักศึกษาคูและการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัยที่มีต่อพฤติกรรมครูนักวิจัยของนักศึกษาคูในยุคปฏิรูปการศึกษา. (15 ตุลาคม 2558) สืบค้นจาก <http://bsris.swu.ac.th/thesis/461996043RB999.pdf>.

- สมเกียรติ ทานอก. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่ใช้โมเดลโค้งพัฒนาการเชื่อมโยงเวลาระยะยาวที่มีตัวแปรแฝง. (11 ตุลาคม 2557) สืบค้นจาก http://db.onec.go.th/thaied/index.php?action=browse &q=thaied_results&wait=0&table=thaied_results&cursor=37&skip=30&limit=30&mode=list&sort=year+desc%2C+researcher+desc%2C+title+desc%2C+id+asc&-recordid=thaied_results%3Fid%3D8745.
- สมศักดิ์ สีตากุลฤทธิ์. (2545). ปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์วิชาชีพและพฤติกรรมกรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูแนะแนว. (11 ตุลาคม 2558) สืบค้นจาก <http://bsris.swu.ac.th/thesis/401996047RB999f.pdf>.
- สายสะพาย. (2556). 6 ปัญหาที่เป็นอุปสรรคของครูไทย ?. (19 กุมภาพันธ์ 2557) สืบค้นจาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1358828993.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือเส้นทางครุมีอาชีพสำหรับครูผู้ช่วย. (19 กุมภาพันธ์ 2557) สืบค้นจาก http://www.korat4.go.th/download/news/0757/news_100757_2.pdf.
- Olsen, Brad. (2008). *Introducing Teacher Identity and This Volume*. (June 6, 2014) Retrieved from http://www.tejjournal.org/backvols/2008/35_3/05introduction.pdf.
- Zivkovic, Predrag. (2013). *PROFESSIONAL DEVELOPMENT AND TEACHERS PROFESSIONAL IDENTITY: SELFASSESSMENT IN REPUBLIC OF SERBIA*. (June 8, 2014) Retrieved from http://www.wjeis.org/FileUpload/ds217232/File/18_predrag_%C5%BDivkovi%C4%87.pdf.